

Základní škola Blansko, Erbenova 13 IČO: 49464191	
MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM	
Č.j.: ERB/397/16	A.4./A5
Vypracovala:	PaedDr. Zdeňka Kalová, školní metodik prevence
Schválila:	Mgr. Simona Poláková, ředitelka školy
Pedagogická rada projednala dne:	19.9.2016
Směrnice nabývá platnosti dne:	19.9.2016
Směrnice nabývá účinnosti dne:	19.9.2016

Úvod

Minimální preventivní program do prevence rizikového chování zařazuje konzumaci drog, včetně alkoholu, kouření, kriminalitu, gambling, záškoláctví, šikanování a jiné násilí, rasismus, intoleranci, rizikové sexuální chování, sebepoškozování, netolismus, podléhání novým náboženským hnutím atd.

Cílem minimálního preventivního programu je ve spolupráci s rodiči formovat takovou osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v dané problematice, zkoumat ji, ptát se, dělat rozhodnutí, která si bude vážít svého zdraví, bude umět nakládat se svým volným časem a zvládat základní sociální dovednosti.

Pedagogové povedou žáky důsledně a systematicky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících individualitu žáka, budou rozvíjet zejména mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka.

Důraz je kladen na utváření pozitivního klimatu školy a jednotlivých třídních kolektivů k prevenci šikany a školních úrazů.

Škola zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví pro své zaměstnance včetně prevence šikany učitelů.

Řízení a realizace preventivních aktivit

Za realizaci Minimálního preventivního programu zodpovídá školní metodik prevence – PaedDr. Zdeňka Kalová. Koordinuje práci jednotlivých pedagogů a externích spolupracovníků. Školní metodik prevence se podílí na analýze současného stavu a zároveň na řešení jednotlivých problémů. O naplňování Minimálního preventivního programu informuje vedení školy a spolu s ním pravidelně vyhodnocuje aktuální situaci ve škole. Spoluprací a koordinací aktivit pro 1. stupeň ZŠ byla pověřena Mgr. Jana Rejdová.

Podpora vedení školy

Vedení školy v průběhu školního roku vytváří podmínky pro naplňování cílů preventivního programu, umožňuje odborné vzdělávání školního metodika prevence, výchovného poradce i ostatních pedagogických pracovníků. V rámci pedagogických porad vytváří prostor pro informování učitelů. Zajišťuje vybavení školy materiály pro realizaci Minimálního

preventivního programu. Spolupracuje se školním metodikem prevence a výchovným poradcem při řešení problémových situací.

Vzdělávání

Hlavní podíl na dalším rozvíjení znalostí a dovedností související s prevencí rizikového chování spočívá v samostudiu všech učitelů školy a školního metodika prevence. Další vzdělávání pedagogických pracovníků se zaměří na oblast ochrany dětí před šikanou. Pro pedagogy podílející se na realizaci minimálního preventivního programu je metodickým pomocníkem školní metodik prevence, který pro ně vyhledává nové informace a podněty.

Informovanost pedagogických pracovníků

S Minimálním preventivním programem, s programem proti šikanování a s krizovým plánem jsou seznámeni všichni pedagogičtí pracovníci, originál je umístěn v ředitelně školy. Aktuální informace jsou umísťovány na nástěnku.

Informovanost zákonných zástupců

S Minimálním preventivním programem, s programem proti šikanování a s krizovým plánem jsou zákonní zástupci seznámeni na třídních schůzkách. Tyto materiály jsou zveřejněny na internetu. Rodiče mohou využít konzultaci se školním metodikem prevence, který také poskytne další materiály týkající se prevence a další pomoc včetně nabídky kontaktů na odborná pracoviště.

Primární prevence v rámci jednotlivých vyučovacích předmětů:

1. stupeň

Primární prevenci na prvním stupni má na starosti třídní učitel. S jednotlivými tématy se děti setkávají především v prvouce, vlastivědě a přírodovědě. Při výuce lze využít různých metod, např. výklad, předávání informací, samostatnou práci, skupinovou práci, projektové vyučování, dramatickou výchovu nebo využít materiálů školy z oblasti primární prevence. Na prevenci se svými aktivitami též podílí školní družina.

Zaměření na mladší školní věk

- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě, stanovení třídních pravidel
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci - hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování problémů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči
- široká nabídka aktivit pro volný čas
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed, účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd.

2. stupeň

Zásadní roli v systému má třídní učitel, který se svojí třídou stanovuje třídní pravidla, monitoruje problémy ve své třídě a potřeby žáků a spolupracuje se školním metodikem prevence a výchovným poradcem.

S tématy z oblasti prevence se pracuje převážně v předmětech občanská výchova, výchova ke zdraví, přírodopis, chemie. K práci s tématy lze využít metod výkladu, samostatné práce, práce s médii, projektového vyučování, skupinové práce, řešení modelových situací, práce s materiálem, besed, přednášek.

Zaměření na starší školní věk

A. Úkoly a činnost učitelů a jiných pedagogických pracovníků

- posílení úlohy učitelů v oblasti tvorby pozitivního sociálního klimatu, včasná diagnostika a intervence při riziku vzniku rizikového chování a kooperace s odborníky při jejich řešení s důrazem na spolupráci školního metodika prevence s výchovným poradcem a třídními učiteli
- věnování pozornosti problematickým skupinám žáků nebo jednotlivcům, odhalování projevů asociálního chování mezi žáky – soustředit se zejména na problematiku šikany
- v rámci prevence kouření dostatečně žáky informovat
- sledovat často se opakující krátkodobé absence žáků – prevence záškoláctví, spolupráce s rodiči žáků s tendencemi vyhýbat se školní docházce
- sebevzdělávání učitelů v metodikách preventivní výchovy, ve výchově ke zdravému životnímu stylu a v prevenci šikany a školních úrazů
- nově příchozím vyučujícím nabídnout všestrannou kolegiální pomoc

B. Aktivity pro žáky

- výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních – vytváření eticky hodnotných postojů a způsobů chování
- zaměření pozornosti na projekty prevence drogových závislostí, konzumace alkoholu, vandalismu, rasismu, násilí, kyberšikany, komerčního sexuálního zneužívání apod.
- věnovat zvýšenou pozornost prevenci kouření - osvěta v rámci hodin občanské výchovy, výchovy ke zdraví a třídnických hodin
- dovednost volby správné životosprávy - poruchy příjmu potravy – mentální anorexie a bulimie
- akce směřující k potlačení projevů rasismu a xenofobie
- zlepšování sociálního klimatu ve třídních kolektivech formou organizování exkurzí, adaptačního pobytu, lyžařského výcvikového kurzu atd.
- organizování akcí směřujících k oživení klimatu ve škole a zábavnou formou ke zpříjemnění školního prostředí - projektové dny, sportovní akce, pochody
- široká nabídka aktivit pro volný čas
- účast v literárních, výtvarných, vzdělávacích, sportovních a jiných soutěžích
- včleňování výchovy ke zdravému životnímu stylu a oblastí preventivní výchovy do výuky dalších předmětů - český jazyk, anglický jazyk, německý jazyk, ruský jazyk, zeměpis, dějepis, tělesná výchova

Zařazení témat:

Školní vzdělávací programy- Škola v pohybu č.j. ERB/445/09
Škola v pohybu č.j. ERB/365/16

1. ročník	Prvouka	Chování lidí, péče o zdraví, zdravý životní styl, základní hygienické návyky, lidské tělo, osobní bezpečí
2. ročník	Prvouka	Chování a soužití lidí, péče o zdraví, zdravotně preventivní návyky, lidské tělo
3. ročník	Prvouka	Soužití a chování lidí, lidské tělo, péče o zdraví, zdravý životní styl, přivolání pomoci v případě ohrožení zdraví, čísla tísňového volání, komunikace s operátory tísňových linek, osobní bezpečí, krizové situace
4. ročník	Přírodověda, vlastivěda	Péče o zdraví, zdravý životní styl, denní režim, osobní bezpečí, dodržování pravidel pro soužití ve třídě, škole, rodině
5. ročník	Přírodověda, vlastivěda	Partnerství, manželství, rodičovství, základy sexuální výchovy ochrana před nemocemi přenosnými krví, péče o zdraví, zdravý životní styl, návykové látky a zdraví, hrací automaty, počítače – nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií, chování lidí – ohleduplnost, předcházení konfliktům, rizikové situace, chování, etické zásady, zvládání vlastní emocionality, soužití lidí, základní rozdíly mezi lidmi
6. ročník	Občanská výchova	Osobní vztahy, mezilidská komunikace, konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské neshovinnosti, morálka a mravnost, svoboda a vzájemná závislost, pravidla chování, kulturní hodnoty, kulturní tradice, kulturní instituce, masová kultura
6. ročník	Výchova ke zdraví	Výživa a zdraví, civilizační nemoci, režim dne, tělesná a duševní hygiena, poruchy příjmu potravy, dětství, dospívání, puberta, sexuální dospívání, reprodukční zdraví, sexualita, zdrženlivost, předčasná sexuální zkušenost, promiskuita, problémy těhotenství a rodičovství mladistvých, poruchy pohlavní identity, sebepoznání, sebepojetí, vědomí vlastní identity, sebereflexe, sebekontrola, sebeovládání a zvládání problémových situací, pomáhající a prosociální chování, vztahy a pravidla soužití v komunitě, vztahy ve dvojici, mezilidské vztahy, komunikace a kooperace, morální rozvoj
7. ročník	Občanská výchova	Rasismus a netolerance, ochrana lidských práv, sebepoznání člověka, vlastnosti člověka, charakter, morálka, svědomí, principy asertivního chování
8. ročník	Občanská výchova	Práva a povinnosti dítěte, ochrana práv dítěte
8. ročník	Výchova ke zdraví	Bezpečné chování, ochrana zdraví, nebezpečí

		komunikace prostřednictvím elektronických médií, sebeochrana a pomoc v rizikových situacích, tísňová volání, skryté formy násilí a zneužívání, šikana a jiné formy násilí, sexuální kriminalita, kriminalita mládeže, auto-destruktivní závislosti, rizikové chování, násilné chování, zvládání těžkých životních situací, stres a jeho vztah ke zdraví, psychohygiena, člověk ve zdraví a nemoci, ochrana před přenosnými chorobami, první pomoc, podpora zdraví a její formy
8. ročník	Chemie	Složení látek
8. ročník	Přírodopis	Fylogeneze a ontogeneze člověka, nemoci, úrazy, prevence, péče o tělesné a duševní zdraví
9. ročník	Občanská výchova	Základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana, úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech, druhy a postihy protiprávního jednání, trestní postižitelnost, porušování práv k duševnímu vlastnictví, poškozování lidských práv, šikana, diskriminace, globální problémy lidstva, terorismus.
9. ročník	Přírodopis	Ochrana přírody a životního prostředí
9. ročník	Chemie	Vliv různých látek na životní prostředí a zdraví člověka
Školní družina		Člověk a jeho zdraví, hygiena, první pomoc, zdravý jídelníček, denní režim. Sebepoznání – navození kladných emocí, seberealizace - naplň volného času, komunikace, sebedůvěra

Besedy, přednášky a další aktivity:

Celoškolní

- Zdravý den
- Protikuřácký řetěz
- Protikuřácký pochod
- Programy k prevenci šikany a školních úrazů

1. stupeň

- Městská policie – beseda
- Veverka Věrka – prevence kouření
- Beseda s pracovníkem Městského úřadu Blansko

2. stupeň

- Adaptační pobyt pro žáky 6. ročníku
- Policie ČR – beseda
- Beseda s pracovníkem Městského úřadu Blansko

Další aktivity v rámci školy:

- schránka důvěry – zde se mohou žáci, rodiče i zaměstnanci svěřit se svým problémem
- informační nástěnka – ve 3. patře školy je umístěna nástěnka sloužící informacím z oblasti prevence
- informování rodičů – třídní schůzky, konzultace, internetové stránky školy, konzultační hodiny školního metodika prevence
- školní samospráva – zástupci tříd 2. stupně se pravidelně scházejí s vedením školy, prezentují zájmy tříd - nové nápady, návrhy, připomínky
- lyžařský kurz – účastní se žáci 7. ročníku
- plavecký výcvik – navštěvují žáci 2. a 3. ročníku
- exkurze
- soutěže a olympiády
- sportovní akce

Aktivity pro volný čas

Jedná se o aktivity, které přímo nesouvisejí s výukou, ale jsou nabízeny školou a sportovním klubem Eden při ZŠ a napomáhají k formování zdravého životního stylu.

Zpracovala : PaedDr. Zdeňka Kalová

Mgr. Simona Poláková

Přílohy:

Příloha č. 1 – Program proti šikanování

Příloha č. 2 – Krizový plán

Příloha č. 3 – Kontakty a adresy poradenských zařízení

Příloha č. 1

Program proti šikanování

Program proti šikanování vychází z Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování ve školách a školských zařízeních (**č.j. MŠMT-21149/2016**) a je přílohou školního minimálního preventivního programu.

Cílem programu je vytvořit zdravé a bezpečné klima školy, prostředí přátelské vůči žákům, všem pracovníkům a zákonným zástupcům, prostředí, ve kterém je žák úspěšně zařazen do třídního kolektivu a může se harmonicky rozvíjet. Důraz klademe na vytváření dobrých vztahů uvnitř třídních kolektivů. Snažíme se včas odhalit narušené vztahy ve třídě a počínající šikanu okamžitě řešit.

Na prevenci šikany a při řešení jednotlivých případů pracovníci školy spolupracují podle předem dohodnutých postupů (Příloha č. 2 Krizový plán).

Všichni pedagogičtí pracovníci jsou seznámeni s touto problematikou a zařazují tato témata při svém studiu odborné literatury.

Ochranu žáků a zaměstnanců školy před projevy násilí a diskriminace řeší Školní řád zejména v bodech 1.1.f)g), 1.2.b)c)d), 1.2.g), 1.5.a) a 3.2.c). Jako nepřijatelné definuje takové chování, které se děje s cílem ublížit jedinci, skupině žáků či učitelé, ohrožovat je nebo zastrašovat. Při porušení tohoto ustanovení budou vůči těmto žákům použita výchovná opatření, snížení známky z chování, případně mimořádná opatření ve spolupráci s dalšími orgány (převedení žáka do jiné třídy, spolupráce s pedagogicko psychologickou poradnou, policií a oddělením sociálně právní ochrany).

Charakteristika šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků či učitele nebo jiného zaměstnance školy. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídy nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

Stádia šikanování

Šikanování není nikdy jen záležitostí agresora a oběti. V tomto smyslu je šikanování vždy těžkou poruchou vztahů. Vztahy při šikaně mají svoji vnitřní dynamiku a svůj zákonitý vývoj.

Jednotlivá stádia totiž vyžadují odlišné způsoby zásahů. Postupně vzniklo **pětistupňové schéma**:

První stádium – zrod ostrakismu, jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen necítí dobře, je neoblíbený a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, vysmívají se mu. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stádium – fyzická agrese a přitvrzování manipulace, důvodů bývá více, dvě nejčastější příčiny se nezdíka vzájemně podmiňují. První příčinou jsou náročné situace, kdy ve skupině stoupá napětí, tehdy začnou ostrakizovaní žáci instinktivně sloužit jako ventil. Spolužáci si na nich odreagovávají své nepříjemné pocity například z očekávané písemky, z konfliktu s učitelem, nebo z toho, že je škola prostě obtěžuje. Druhá příčina nastává, když se v jedné třídě sejde několik výrazně agresivních asociálních jedinců a v rámci své přirozenosti od samého počátku používají násilí pro uspokojování svých potřeb. Znalost toho, jak chutná moc, když bijí a tyranizují někoho slabého, může vyvolat u disponovaných jedinců prolomení posledních zábran a tehdy začínají své agresivní chování opakovat.

Třetí stádium – klíčový moment, tedy vytvoření jádra. Utvoří se skupinka agresorů, „úderné jádro“, které začne spolupracovat a systematicky šikanovat nejvhodnější oběti.

Čtvrté stádium – normy agresorů jsou přijaty většinou a stávají se nepsaným zákonem. V této chvíli získává neformální tlak novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Dochází k vytvoření norem vůdců.

Páté stádium – totalita neboli dokonalá šikana, zhoubný proces bez radikální pomoci zvenčí obvykle ústí do posledního stádia. V něm jsou normy agresorů přijaty nebo respektovány všemi, dojde k plnému nastolení totalitní ideologie šikanování, tzv. stadia vykořisťování. Jde o rozdělení žáků na dvě skupiny označované jako otrokáři a otroci. Důkazem moci nad otroky je to, že jim otrokáři mohou způsobovat bolest a oni nejsou schopni se bránit. Původně neutrální nebo nesouhlasící členové skupiny se zájmem přihlížejí, případně se stále aktivněji zapojují do týrání nebo už také šikanování realizují. Brutální násilí se začíná považovat za normální, není místo pro soucit a zcela chybí pocit viny. Otroci jsou stále ochotnější dělat cokoli. Neúnosnost utrpení řeší únikem do nemoci, omluvenou, neomluvenou absencí, odchodem ze školy, pokusem o sebevraždu nebo se případně zhroutí. (M. Kolář, 2001).

Projevy šikanování

Mezi základní formy šikany patří:

- Verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana
- Fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti)
- Smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy)
- Kyberšikana

Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých opravdu závažných případech může nabýt i rysy organizovaného zločinu. Příklady šikanování:

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády

- přestávkách vyhledává blízkost učitelů
- má-li promluvit před třídou, je nejistý a ustrašený
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči a stává se uzavřeným
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje
- jeho věci nebo oděv jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- odřeniny a modřiny nedokáže uspokojivě vysvětlit

Přímé znaky šikanování mohou být:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí, při rvačkách se snaží uniknout

Postup pedagoga při podezření na šikanu

- Konfrontovat svá pozorování s dalšími zaměstnanci školy, zjistit základní informace.
- Co nejdříve své podezření sdělit vedení školy, výchovnému poradci, školnímu metodikovi prevence, konzultovat další postup. Dohodnout se, zda další vyšetřování povede třídní učitel nebo vedení školy.
- Vyslechnout více nezaujatých svědků – spolužáků. Důležité věci si zapisovat, porovnávat, věnovat pozornost nesrovnalostem v časech a místech.
- Spojit se se zákonnými zástupci případné oběti, konzultovat nepřímé znaky šikany. Požádat je o spolupráci.
- Teprve nyní vyslechnout oběť – citlivě, zcela diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací. Vše zapisovat. Tento pohovor by měla provádět osoba, které oběť důvěřuje.
- Vyslechnout agresory – překvapivě, znemožnit domluvu výpovědi. Je-li pachatelů více, soustředit se na rozpory ve výpovědích. Vytipovat nejslabší článek, dovést k přiznání.
- Požádat vedení školy o svolání výchovné komise. Ta na základě shromážděných informací posoudí, zda se jedná o šikanu a jaký je její stupeň závažnosti, navrhne další postup vůči obětem, agresorům i třídě jako celku. Potrestání agresorů je individuální a závisí na věku, intenzitě šikany a na tom, zda se jednalo o první případ, nebo recidivitu.
- Individuálně pozvat k jednání zákonné zástupce agresorů a seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření, zdůraznit možnost nápravy a požádat je o spolupráci. Pokud odmítají, informovat OSPO a v závažných případech Policii ČR.
- Pozvat zákonné zástupce obětí, seznámit je se situací, domluvit se na opatřeních.

Spolupráce se zákonnými zástupci

Rodiče žáků by si měli všimnout možných signálů šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;

- nechť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach;
- ztráta chuti k jídlu;
- dítě nechodí do školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem;
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. „Nechte mě!“
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;
- zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze;
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;
- dítě neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům;
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma;
- své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.);
- dítě se vyhýbá docházce do školy;
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

Postup rodičů při podezření na šikanování

- Rodiče při podezření na šikanování informují třídního učitele, popřípadě dalšího pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází.
- Nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojujivě řešeny pedagogickými pracovníky včetně metodika prevence či výchovného poradce, obrátí se rodiče s informacemi na ředitele školy. Pokud nejsou spokojeni s řešením šikany ze strany vedení školy, mohou se obrátit na zřizovatele nebo podat stížnost na Českou školní inspekci.

Spolupráce se specializovanými institucemi

Při předcházení případům šikany spolupracovat s institucemi:

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry,
- v resortu zdravotnictví – s pediatry, odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie,
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence – možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou.

Školní metodik prevence informuje o krizové telefonní lince k šikaně pro učitele, žáky a jejich rodiče:

- Krizová telefonní linka k šikaně pro učitele, žáky a jejich rodiče: 286 881 059, 774089181
- Linka bezpečí 800155555
- Rodičovská linka 283852222

Odpovědnost školy

Škola má jednoznačnou odpovědnost za žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 (školský zákon) je škola povinna zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Z tohoto důvodu musí pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc. Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění. Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekážení trestného činu. Skutkovou podstatu účastenství na trestném činu může jednání pedagogického pracovníka naplňovat v případě, že o chování žáků věděl a nezabránil spáchání trestného činu.

Aktivity školy v prevenci proti šikaně

- zveřejnění programu proti šikanování na stránkách školy
- schránka důvěry
- pravidelné konzultační hodiny školního metodika prevence a výchovného poradce
- dotazníkové šetření žáků (dle potřeby)
- adaptační pobyt pro kolektivy žáků 6. ročníku
- určené dohledy pedagogických pracovníků
- zařazení tématu šikanování do vyučovacích předmětů
- dodržování školního řádu včetně sankcí za jeho porušení
- vytváření příznivého školního klimatu a pozitivních vztahů mezi žáky
- vést žáky k sebedůvěře, přiměřenému sebevědomí a odpovědnosti za své jednání
- jednat s dětmi jako s partnery, bez výjimky respektovat jejich práva a zároveň vést k plnění povinností
- udržovat ovzduší důvěry mezi žáky a pedagogy
- aktivně vystupovat proti projevům agresivity ve všech případech
- snažit se mít přehled o vztazích mezi žáky v jednotlivých třídách i mimo třídní kolektivy
- informovat žáky i zákonné zástupce o možnostech, na koho se obrátit při problémech: třídní učitel, školní metodik prevence, výchovný poradce, vedení školy, schránka důvěry, kontakty a adresy poradenských zařízení

Problematika šikanování učitelů

Šikana zaměřená na učitele musí být chápána jako komplexní problém, který se týká celé školy. Nemůže být považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga. Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí a žák se dostane do pozice větší moci než pedagog. Je tedy charakteristická tím, že strana s nižším statusem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statusem a formální autoritou. Tato šikana se nejčastěji odehrává ve škole, ve třídách a na chodbách, ale může se odehrát také mimo školu, v místě bydliště pedagoga, nebo v kyberprostoru.

Pedagog, na něhož se šikana zaměřila, musí vyhledat pomoc u kolegů nebo u vedení školy. Také pedagog, který má podezření, že některý jiný kolega je obětí šikany, musí tuto svoji domněnku neprodleně oznámit. Možností je anonymní podání do schránky důvěry, nebo osobní jednání s vedením školy, nebo oznámení jinému pedagogovi. Všechny tyto informace začne řešit vedení školy, poskytne učiteli pomoc a podporu. Situaci ředitel školy řeší ve spolupráci pedagogů, žáků a zákonných zástupců.

Dojde-li k bezprostřednímu ohrožení pedagoga žákem, či žáky, zajistí svoji osobní bezpečnost. Má-li u sebe mobilní telefon, zavolá vedení školy a požádá o pomoc. Nemá-li tuto možnost, požádá jiného pedagoga, aby zajistil dohled nad žáky, a opustí třídu a vyhledá pomoc.

Po prošetření šikany pedagoga mohou být uplatněna vůči agresorům výchovná opatření, případně snížení známky z chování, či jiná mimořádná opatření podle Školního řádu. Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k znovunastolení bezpečí ve třídě.

Prevencí šikany pedagogů je především dobré sociální klima ve škole. Vedení školy si musí být vědomo možnosti výskytu šikany, odmítat toto jednání a podporovat učitele, oceňovat jejich práci, vytvářet atmosféru důvěry a spolupráce. Každý pedagog si prostuduje Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování ve školách a školských zařízeních (č.j. MŠMT-21149/2016), zvláště **článek 8 – Šikana zaměřená na učitele a jak jí předcházet** a bude dodržovat doporučení zde uvedená.

Krizový plán

Krizový plán vychází z Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování ve školách a školských zařízeních (č.j. MŠMT-21149/2016), zohledňuje Metodické doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j. 21291/2010-28. Je přílohou č. 2 školního minimálního preventivního programu.

V rámci prevence rizikového chování jako je šikana, kouření i užívání jiné návykové látky apod., je potřeba věnovat zvýšenou pozornost jakýmkoliv změnám v chování i prospěchu, které se u jednotlivce, případně v kolektivu, vyskytnou. Při jakékoliv změně chování nebo i podezření je vždy nutné:

- pokud se týká jednotlivce, promluvit si s ním v bezpečném a chráněném prostředí a pokusit se zjistit příčinu změny
- o zjištěných poznacích informovat třídního učitele, ten v případě potřeby informuje ředitele školy, školního metodika prevence, výchovného poradce
- pokud se změna týká celého kolektivu, přenechat šetření na školním metodikovi prevence
- třídní učitel o zjištěném stavu informuje zákonné zástupce žáků, buď individuálně, nebo prostřednictvím mimořádné rodičovské schůzky, zákonným zástupcům nabídne pomoc při řešení a doporučí poradenské zařízení

Zákonní zástupci žáků jsou pravidelně informováni o prospěchu a chování svých dětí a mají možnost žádat vysvětlení a objasnění hodnocení nebo postupů řešení po pedagogických pracovnících školy. Mají možnost se obrátit na ředitele školy. Poradenství zajišťuje školní metodik prevence a výchovný poradce v rámci konzultačních hodin.

Pedagogičtí pracovníci při podezření na zanedbání povinné péče o dítě, tělesné tresty, domácí násilí informují ředitele školy, ten situaci ohlásí na oddělení sociálně právní ochrany, dle potřeby též Policii ČR.

Informace pro zaměstnance, zákonné zástupce žáků a žáky o poradenských zařízeních, důležitých telefonních číslech jsou k dispozici na www.erbenova.cz.

Školní metodik prevence: PaedDr. Zdeňka Kalová

Výchovný poradce: Mgr. Jaroslav Cinkl

1. Žák je v ohrožení života:

- zaměstnanec školy, který je přítomen této situaci nebo je informován žákem, neprodleně poskytne první pomoc
- zavolá rychlou záchrannou službu 155
- informuje vedení školy
- vedení školy bude informovat zákonné zástupce žáka

2. Zaměstnanec má podezření na zneužití návykové látky u žáka:

- zaměstnanec informuje vedení školy

- vedení školy informuje zákonné zástupce žáka
- vedení školy se zákonnými zástupci dohodne další postup:
 - pro žáka si neprodleně přijdou do školy
 - pokud zákonní zástupci nemohou přijít, vedení školy zajistí žákovi lékařské ošetření

3. Zaměstnanec je svědkem fyzického nebo slovního útoku na žáka:

- zaměstnanec vhodným způsobem zasáhne a zajistí ochranu oběti
- zaměstnanec informuje vedení školy
- vedení školy bude informovat zákonné zástupce pachatelů i oběti o situaci
- vedení školy provede šetření, v závažných případech se uskuteční jednání výchovné komise se zákonnými zástupci pachatelů, ze kterého se vyhotoví písemný zápis
- vedení školy nabídne pomoc školního metodika prevence a výchovného poradce oběti a jejím zákonným zástupcům
- školní metodik prevence – zajistí intervenční program pro třídní kolektiv

4. Zaměstnanec u žáka nalezne legální drogy:

- zaměstnanec informuje vedení školy
- žák sám uloží na vyzvání alkohol nebo cigarety v ředitelně školy za přítomnosti 2 svědků
- vedení školy informuje zákonné zástupce žáka a vyzve je k převzetí nalezené látky
- vedení školy provede šetření a o daném šetření informuje zákonné zástupce žáka

5. Zaměstnanec u žáka zjistí vlastnictví nelegální drogy:

- zaměstnanec informuje vedení školy
- **žák sám uloží na vyzvání podezřelou látku za přítomnosti 2 svědků do obálky se záznamem o situaci, tato obálka se uschová do ředitelny školy**
- vedení školy informuje zákonné zástupce žáka
- vedení školy událost oznámí Policii ČR a oddělení sociálně právní ochrany
- vedení školy provede šetření a zápis o události

6. Zaměstnanec přistihne žáka při distribuci nelegální drogy:

- nikdy mu zaměstnanec neodebere látku, žáka držícího nelegální drogu doprovodí do ředitelny školy a informuje vedení školy
- vedení školy zavolá Policii ČR, do příjezdu policie je žák pod dohledem pedagoga
- vedení školy provede záznam o případu
- vedení školy informuje zákonné zástupce žáka

7. Zaměstnanec v areálu školy nalezne drogy nebo vybavení k jejich užívání:

- zaměstnanec zajistí bezpečné uložení drogy nebo vybavení
- zaměstnanec informuje vedení školy
- vedení školy kontaktuje Policii ČR a předá jí nález
- vedení školy provede záznam o případu

8. Žák se zaměstnanci svěřil s tím, že užívá drogy:

- zaměstnanec oznámí informaci školnímu metodikovi prevence, ten rozhodne o dalším postupu

Vysvětlivky:

Vedení školy:

- ředitel školy
- zástupce ředitele pro 1. stupeň
- zástupce ředitele pro 2. stupeň
- výchovný poradce
- školní metodik prevence

Příloha č. 3

Kontakty a adresy poradenských zařízení

Instituce	Činnost	Adresa	Telefon a email
Pedagogicko psychologická poradna Blansko - Poradenské centrum pro drogové a jiné závislosti	psychologická péče, prevence sociálně - patologických jevů	Nad Čertovkou 17, Blansko 678 01	516 417 431 Metodik: 516 418 779 poradna@pppblansko.cz
Sdružení a nadace Podané ruce	primární, sekundární a terciální prevence drog.závislostí, K-centrum, DPS, psychiatrická ambulance, doléčovací centrum, podporované zaměstnání, drogové služby ve vězení	K- centrum Drug Azyl - Vídeňská 3, 639 00 Brno ----- Terénní práce - Vídeňská 3, 639 00 Brno ----- DPS - Hapalova 22, 628 00 Brno ----- Psychiatrická ambulance – Hapalova 22, 628 00 Brno ----- Podporované zaměstnání EIKÓN – Francouzská 36, 602 00 Brno ----- Doléčovací centrum Jamtana – Franzouzská 36, 602 00 Brno	543 249 343 drugazyl@podaneruce.cz ----- -- 543 210 802 extc@volny.cz ----- -- 541 227 704 elysium@sky.cz ----- -- 541 227 704, 777 916 000 psychiatricka.ambulance@podaneruce.cz ----- -- 545 247 535 ----- -- 545 246 690 jamtana@volny.cz
Sdružení A-klubů Skupina AA Fénix	nízkoprahové zařízení, alkohol.poradna setkání po.- 17:30 st.- 16:30	Křenová 62a, 602 00 Brno	541 24 72 33 (541 210 252 - ředitel) akluby@seznam.cz www.akluby.cz
Národní linka prevence AIDS – zelená linka	bezplatné telefonické poradenství		800 144 444
AIDS Centrum FN	informační klinika	Jihlavská 20, 625 00 Brno FN Bohunice	532 232 276 (po – ne 24hodin denně)
Zdravotní ústav se sídlem v Brně - pobočka Blansko - Oddělení podpory zdraví	Zabezpečení a provádění místních programů ochrany a podpory zdraví, výchova k podpoře a ochraně veřejného zdraví a poskytování poradenských a dalších služeb.	Mlýnská 2 67801 Blansko	516 418 664 blansko@zubrno.cz
Psychiatrická léčebna Černovice	- alkohol, drogy, gambling	Húskova 2, 618 00 Brno	548 123 111

	- MUDr. Hogenbuchová - anonym. porad. alkohol, drogy - ambulance i hospitalizace		spojovatelka sekretariat@plbrno.cz
Psychiatrická léčebna Bohunice	- krizové centrum-MUDr. L.Pilařová - anorexie, bulimie - alkohol - MUDr. Klabusayová	Jihlavská 20, 625 00 Brno	547 191 111 spojovatelka lpilarova@fnbrno.cz
Středisko sociální pomoci dětem	krizové centrum a stanice pečovatelské služby, azylové ubytování	Hapalova 4. 621 00 Brno	541 229 298
Dětské krizové centrum SPONDEA, o.p.s.	krizová tel. a int.linka, osobní kriz.pomoc, azyl, pobyt (i matek s dětmi),poradenství, terapie, děti a mládež 3-26 let,	Sýpka 25, 613 00 Brno – Černá pole	541 235 511, (608 118 088 - 24h denně) krizovapomoc@spondea.cz spondea@spondea.cz
Dětská nemocnice	klinická psychologie PhDr. Pilát Milan	Černopolní 9, 602 00 Brno	532 234 111
Prev-centrum ULITA,o.p.s.	preventivní centrum	Sadová 2, 678 01 Blansko	516 410 621
Bílý kruh bezpečí	znásilnění, pohlavní zneužívání domácí násilí, oběti a svědci trestných činů út 17 – 20 h	Slovinská 41, 612 00 Brno	257 317 110 www.bkb.cz 541 218 122 bkb.brno@seznam.cz
Linka DONA	pomoc osobám ohroženým domácím násilím		251 511 313 www.donalinka.cz
Liga lidských práv	centrum POD poradna pro ženy v tísní legislativa...	Bratislavská 31, 602 00 Brno	737 834 345(8,30 – 22h) 545 245 996 (9 – 17h) brno@llp.cz zenavsisni@llp.cz deti@llp.cz www.llp.cz
ROSA	informační a poradenské centrum pro ženy oběti domácího násilí		241 432 466
Magdalenium	pomoc obětem domácího násilí azylový dům s utajenou adresou skupinová psychoterapie		776 718 459 (nonstop) www.magdalenium.cz
Linka naděje	linka důvěry - pomoc v krizi	Jihlavská 20, 625 00 Brno FN Bohunice	547 212 333 (nonstop)
Fond ohrožených dětí		Francouzská 58, 602 00 Brno	545 215 105
Linka vzkaz domů	dítě na útěku		800 111 113
Dětský diagnostický ústav	ambulantní poradenství pro děti (s poruchami chování) a jejich rodiče	Hlinky 140, 603 69 Brno SVP: G.Preisové 8, 616 00 Brno	549 240 166 svp.brno@volny.cz
Diagnostický ústav středisko výchovné péče	výchovné problémy – děti a mládež (SVP)	Veslařská 246 SVP, 637 00 Brno	543 216 685 svp.veslar@volny.cz
Help me – SVP pro děti a mládež	děti s výchovnými problémy a experimentující s drogou	Bořetická 2, 629 00 Brno	544 23 46 29 fax: 544 21 61 78 helpme@volny.cz
Utajené porody			776 833 333

Linka pro ženy a dívky			603 210 999
Linka bezpečí dětí a mládeže			549 241 010 (9-21h) 608 902 410 lb@linkabezpeci.cz
Centrum pro matku a dítě Blansko	domov pro matky v tísní	Sladkovského 2 b, 678 01 Blansko	516 411 400 ochbkcentrum@raz-dva.cz
Občanské sdružení Anabell	pomoc nemocným anorexií a bulimií	Bratislavská 2, 602 00 Brno	542 214 014 +420602 766 542(mobil) posta@anabell.cz jana.sladka@anabell.cz
DROM – romské středisko		Bratislavská 41, 602 00 Brno	545 211 576 drom@iol.cz
Linka psychopomoci			224 214 214 www.psychopomoc.cz
Oblastní Charita Blansko	sociálně právní poradna, pomoc bezdomovcům	OCH Blansko Komenského 19 678 01, Blansko	516 417 351 blansko@caritas.cz
Městský úřad Blansko - Oddělení sociálně-právní ochrany	sociální prevence a pomoc	nám. Republiky 1, 678 01 Blansko	516 775 224 sedlakova@blansko.cz
Policie České republiky – Okresní ředitelství Blansko	prevence	Bezručova 31, 678 11 Blansko	974 631 111 orbksekr@mvr.cz
Mě Policie Blansko	primární prevence	Sadová 2, Blansko, 678 01	156 516 418 418 mp@blansko.cz
Ombudsman	ochránce práv občanů	Údolní 39, 602 00 Brno	Tel: 542 542 888 Fax: 542 542 112 podatelna@ochrance.cz